

Oranje Lijst onthult 22 nieuwe bedreigde vogelsoorten in Nederland

Redelijk alledaagse vogels als de spreeuw of scholekster kunnen binnen afzienbare tijd grotendeels uit Nederland zijn verdwenen. Nog 20 andere vogelsoorten die nu nog niet op de Nederlandse Rode Lijst staan, zullen volgen als de huidige ontwikkeling zich doorzet. Deze schokkende nieuwe cijfers zijn naar boven gekomen dankzij een nieuwe onderzoeksmethode die Vogelbescherming samen met Sovon Vogelonderzoek heeft ontwikkeld: het Early Warning en Alert Protocol. Het geeft een heftig beeld van de teloorgang van enkele vogelsoorten die we nu nog als heel gewoon beschouwen, maar geeft Vogelbescherming ook de mogelijkheid op tijd actie te ondernemen.

Nederland telt al 78 vogelsoorten die op de Rode Lijst staan. Hun voortbestaan wordt in Nederland bedreigd. Tegen de tijd dat vogels op de Rode Lijst komen, is het echter vaak al te laat. De afgelopen twee jaar is daarom door Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek hard gewerkt aan het ontwikkelen van een Early Warning en Alert Protocol (EWAP). Dit model brengt de knelpunten in de populatiegroei vroegtijdig in beeld en geeft inzicht in mogelijke oorzaken voor een achteruitgang. Vogelsoorten die in de gevarenzone terecht dreigen te komen, komen daardoor veel eerder op de radar. Voor effectieve beschermingsmaatregelen is vroegtijdig ingrijpen een voorwaarde en deze methodiek maakt niet alleen dat mogelijk, we weten door deze manier van kijken ook veel beter waar het probleem zit, en wat we moeten doen om de situatie te verbeteren.

22 soorten voor oranje stoplicht

De Rode Lijst van bedreigde vogels wordt in Nederland samengesteld door te kijken naar mate van zeldzaamheid en de trends in aantal en verspreiding. De Rode Lijst wordt echter maar eens in de 10 jaar geactualiseerd. Voor een effectieve inzet van beschermingsmaatregelen is het gewenst om zo vroegtijdig mogelijk in te grijpen. Voorkomen is altijd beter dan blussen. Dat was een belangrijke reden het Early Warning en Alert Protocol te ontwikkelen. Met behulp van het EWAP hebben we de Oranje Lijst opgesteld. Daarop staan 22 soorten die nog niet aan de criteria van de Rode Lijst voldoen maar waarvan wordt aangenomen dat ze dat in de nabije toekomst zullen gaan doen. Het stoplicht staat voor deze vogels zeg maar op oranje.

Hoe werkt het?

Voor het opstellen van de Oranje Lijst zijn de huidige populatietrends van alle broedvogelsoorten van Nederland in kaart gebracht. Zowel op de lange (vanaf 1960), middellange (vanaf 1990) en korte termijn (laatste 10 jaar). Deze trends zijn gelegd naast risico's die verschillende soortgroepen lopen in de toekomst en concrete bedreigingen voor bepaalde vogelsoorten. Van nesten van wadvogels die door zeespiegelstijging vaker weggespoeld worden tot trekvogels die in Afrika vaker met extreme droogte te maken krijgen. Maar ook weidevogels die nog meer problemen krijgen door de intensivering van de landbouw, heidevogels die steeds minder insecten kunnen vinden door de te grote stikstofuitstoot, of broedvogels die in het Hoge Noorden nauwelijks nog genoeg jongen groot kunnen brengen door het veranderende klimaat rond de poolcirkel.

Doodgewone soorten hebben het moeilijk

Op de huidige Rode Lijst staan 78 soorten. Het EWAP geeft echter een zorgwekkend signaal. 22 soorten staan op de Oranje Lijst. Het betreft vogelsoorten die voor een belangrijk deel als algemeen voorkomend worden beschouwd zoals grote lijster, gekraagde roodstaart, spreeuw, kokmeeuw, scholekster, torenvalk, waterhoen, wulp en zwarte mees. Daarnaast een aantal soorten van duin en kust zoals noordse stern, stormmeeuw, eider en kluut. De populatie van deze vogels zit dus in de gevarenzone en als we niet snel actie ondernemen zullen zelfs heel algemene vogels als scholekster en spreeuw straks een zeldzaamheid zijn.

Zover Vogelbescherming het niet laten komen. Juist met de signalen en informatie die EWAP genereert, kunnen we beter onderzoek doen naar de achtergronden van de achteruitgang en effectieve maatregelen nemen om de negatieve trend te keren. Zodat de vogels uiteindelijk nooit op de Rode Lijst terecht zullen komen.

Criteria voor de Oranje lijst.

De volgende ingrediënten zijn gebruikt:

- (1) Het al dan niet voldoen aan de Rode Lijstcriteria volgens de Nederlandse Rode Lijstsystematiek
- (2) Het al dan niet voldoen aan de Rode Lijstcriteria volgens de IUCN systematiek
- (3) Het aanwezig zijn van bepaalde risicofactoren voor soorten (Is een soort een trekvogel of niet, verschuift het broedareaal door klimaatverandering, et cetera)
- (4) De populatietrend gemeten vanaf 1990
- (5) De 10 jaar geëxtrapoleerde populatietrend van de laatste 10 jaar

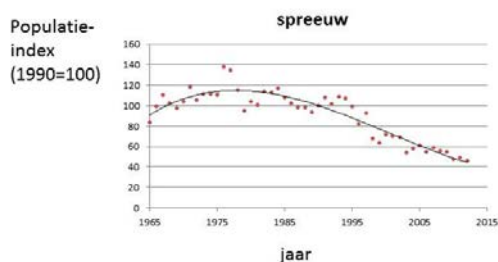
Wanneer komt de soort op de Oranje lijst?

- (1) De soort kwalificeert op dit moment voor de nieuwe Rode Lijst opgesteld volgens de Nederlandse criteria
- (2) De soort kwalificeert op dit moment voor de nieuwe Rode Lijst opgesteld volgens de IUCN criteria en heeft daarnaast langdurig een negatieve populatietrend (vanaf 1990) en een hoog risicoprofiel
- (3) Als de huidige populatietrend nog 10 jaar wordt doorgetrokken dan kwalificeert de soort volgens de Rode Lijstcriteria en bovendien heeft de soort ook een negatieve populatietrend gezien over de middellange termijn én heeft een hoog risicoprofiel

Voorbeeld 1.

De spreeuw

De afname van de spreeuw is sinds de jaren 60 meer dan 40%. Als de afname van de laatste 10 jaar zich voortzet dan zal de totale afname sinds 1960 meer dan 50% bedragen waarmee de soort zal kwalificeren voor de Rode Lijst. Bovendien is de verwachting dat de ontwikkelingen binnen een belangrijk habitat waar de soort voorkomt, het boerenland, niet gunstig zijn en een extra risico vormen. Dat is een reden om de soort op de Oranje Lijst te plaatsen. Door 2014 uit te roepen tot 'Het Jaar van de Spreeuw' hopen Vogelbescherming Nederland en Sovon Vogelonderzoek meer te weten te komen over de exacte redenen voor deze ontwikkeling en hopen we ook maatregelen te kunnen nemen om de teloorgang te stoppen. Kijk voor meer info: www.jaarvandespreeuw.nl

Voorbeeld 2.

De scholekster

De scholekster laat sinds de jaren 60 eerst een duidelijke toename zien, onder meer omdat hij steeds meer in het boerenland ging broeden. Echter sinds begin jaren 90 doet zich een kentering voor en sindsdien neemt de soort in rap tempo af. Indien de trend van de afgelopen 10 jaar zich voortzet zal de soort over 10 jaar t.o.v. 1960 met 40% zijn afgenomen. Tevens zijn er duidelijke voorspellingen over een negatief effect als gevolg van klimaatverandering (denk aan veelvuldig overspoelde kweldernesten als gevolg van zomerhoogwater) en zijn de ontwikkelingen binnen de landbouw ook weinig rooskleurig. Genoeg redenen om de soort op de Oranje Lijst te plaatsen. Vogelbescherming Nederland zet zich actief in met [onderzoek](#) en actieplannen om de scholekster voor Nederland te behouden.

